

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foai bisericească-politică.**Anul XIX.****Blaj, 16 Octomvrie 1909.****Numărul 40.****Adunarea Asociațiunii***— raport special. —*

Aproape întreagă săptămâna aceasta, Sibiul are sărbătoare. Incepând de Marti, când se ține întâia ședință a Asociațiunii, continuând trei zile cu congresul național bisericesc al bisericii ortodoxe și terminând Luni cu serbările pentru centenarul nașterii lui Șaguna, cete de bărbați de ai noștri de pretutindinea se perindează prin Sibiu, dând un colorit și mai românesc acestui oraș, în care, compătrioții Sași, de abia unei strade i-au dat o numire românească. Înțeleg strada Șaguna, pentru care aud, că acum își fac reproșuri, ca și cum n-ar vrednici Românii și mai multă atențiune, pentru sumedenia de bani, ce varsă în pungile străinilor, regulat aproape în fiecare an.

Și doar chiar pentru șirul acesta al serbărilor, lume multă românească dela noi și din Pitești, sub conducerea simpaticilor dui Popescu și Micescu, s'au adunat la Sibiu încă din ziua primă, așa, că pentru sara de cunoștință s'a dovedit localul dlui Brote, din palatul arhidiecezei, (fost Habermann) de neincăpător. Străinii au fost salutați cu multă căldură din partea Sibienilor prin glasul dlui asesor Ivan.

Ziua primă.

Marti dimineața, după o bună și creștinească datină, s'au făcut mai întâi servicii religioase în amândouă bisericile. În biserica noastră, a slujit sf. liturgie vicariul Macaveiu

dela-Făgăraș și protopopul Togan din Sibiu. Credincioși au fost puțini. Nici chiar cei din Sibiu n-au luat parte. În schimb biserica catedrală a atras numeros public atât prin frumuseța-i impunătoare, cât și prin cântările sfinte atât de măiestru executate. A slujit Dr. Cristea, Dr. Stroia, Oct. Mureșian și diaconul Dr. Stan. Păr. asesor Cristea a rostit și o predică ocașională, vorbind de Asociațiune și unul din întemeietorii ei, mitrop. Șaguna și adresând apoi aspre dojene celor, ce și acum stau departe de această instituțiune culturală. „O asemenea nepăsare față de așezămintele, dela cari atârână viitorul nostru, nu mai poate fi tolerată — continuă păr. Cristea. — Cercurile noastre conducătoare trebuie să tindă spre maturitatea, de a face selecțiunea cuvenită între oameni...” și apoi termină: „Dacă ne iubim sincer, trebuie toți să-și arete însuflețirea nu cu gura, ci cu fapta. Când dulcea noastră limbă este strămtorată, nu-i iertat nimerui să steie nepăsător, ci cu toții sunt datorii a sări cu ce pot în ajutorul așezămintelor chemate a o cultiva, căci ea e o mare comoră a neamului.”

Cuvintele păr. Cristea, prin faptul, că au fost rostite chiar de pe amvon, au făcut o puternică impresie.

După sf. liturgie, o parte însemnată din public a admirat încă multă vreme pictura artistică și plină de frumuseță, datorită pictorului Smigelschi.

Aproape de 11 se începe ședința primă în Casa națională, frumos aranjată din acest prilej. În fund pe scenă încunjurat de plante

verzi, un mare tablou a Mitropolitului Șaguna iar pe perețele din stânga unul mai mic închipuind pe adâncul gânditor, neuitatul dr. Ales. Mocsonyi. În colo sala plină de domni și dame. S'a remarcat prezența Mitropolitului Mețianu, care ocupă locul de frunte, alături de președintele venerat al Asociațiunii dnui Iosif St. Șuluțiu.

Aproape stăteau generalul Groza, venerabilul George Pop de Băsești, deputații Oncu, Popovici și Vlad, apoi public numărös din toate părțile. Dela Blaj erau: directorul I. F. Negruț cu dșoara, prof. Gavr. Precup cu dna, prof. Dr. Ioan Raț, Valer Suci. Nic. F. Negruț, Dr. Ales. Pop, medic, profesoara Roza Căpușan, dșoarele Elena Santeon și Leni Muntean, dl Ilie Mircea cu dna și directorul nostru dl A. C. Domșa.

Masa presei eră ocupată de trimișii tuturor foilor noastre de aici, aveau corespondenți și câteva ziare de dincolo și chiar și o foaie aromânească din Salonichi.

Dnul prof. Bărseanu, vice-preș. Asociațiunii pronunță un prea frumos cuvânt de deschidere, dedicat amintirii marilor preșidenți ai Asociațiunii: Mitropolitul Șaguna și Dr. Alexandru Mocsonyi. În cuvinte avântate dsa arată însemnatele merite, pe cari le-a avut Șaguna întru înființarea și conducerea Asociațiunii și preste tot în lucrarea de progres cultural a neamului românesc. Spune, cum a condus trei adunări generale, alături de mitropolitul Șuluț, și face multe și prețioase citate din vorbirile lui. Înșiră apoi activitatea literară, ce a desvoltat marele mitropolit, în butul multelor și aproape ne-

FOIȚĂ.**Icoane din Seminar.****Vacantă.**

... Badea Lion, dela dormitoare, stă în colțul porții, cu țevă pipei uitată pe buza din jos și cu mâinile trecute în șerparul lat, cu ochii osteniți, duși așa în neștire, în zări depărtate... Mustățele resfirate li cad și ele a oală, iar căciula dumnisale, mițoasa căciulă, care nu se inspăimântă nici de căldurile verii, se pleacă pe fruntea sbârcită, ca un cuib de țarcă prădat de mâni ștregărești. Pe un colț de frunte, lângă ochiul drept, o dungă de funingine mai stârnuie încă vestind pe marele meșter focar, vestit în patru dormitoare....

Trec oameni pe strada largă dar, badea Lion, nu-i vede, ci buzele li tresar uneori și pipa pâcea atunci, apoi peptul moșurelului tresaltă într'un oftat așa pustiu.

— S'or dus domnii mei, săracii. Ehei, Du-u-us!

Și ciobul de pipă, neagră de scrum și de vechime, adoarme iarăș, iar o vrabie, sus sub o streșină ferită, moțae din cășorul rotund, în arșița căldurii de vară târzie....

*

În curtea largă, sub castanii cu frunza deasă, o copiliță cu ochi căprui, plimbă un cărucior de buruiene. O șuviță din părul ei balan i-s'a resfrânt preste frunte aurindu-se, din când în când, în bătaia razelor de soare. Aleargă cu îndrăsneală preste toată curtea asta goală și bate caii cu o jordiță, hăulind în gura mare.

... — Ghi-i-ii Murgu, Bator, ghi-i-iii! ...

... De sub o tufă de melini, iată, țişnesc două lumini neastâmpărate și o sforicică târcată se răsucește jos printre firele de iarbă rară, ca o pleasnă de biciu....

Și, uite, acuma, carul copiliței se îngreunează, iar un ficior al pisicei din culină ține cu lăbuțele de roatele de frunze din urmă, ca un ștregar ce este.

Și, apoi, răs și goană cât li curtea de largă.

— Așa, draga tatii, că acum a voastră-igrada asta — înbărbătează nenea Potop, târându-și opincile mari, cu două săracii de lemne în brațele înmuiate de căldură....

Iar în ușa culinei se zgrăvește chipul bucătarului, cu un zimbet uitat pe fața roșcovană sub tichia albă și cu mâinile în șolduri....

*

Sus, în muzeul bătrânilor, cu ușa dată de părete, tremură o dungă de lumină pe un colț de pulpit, poleind o filă uitată din „dreptul bisericesc....” Șirele dese, mărunte, se desemnează triste, abătute, neputând să însufe nici un fel de simțimânt musculiței cu aripioare verzi, care băzlie flegmatic pe deasupra.

O gură de vânt rătăcit năvălește pe fereasta deschisă, dând grai de jale foilor de hârtie resfirate pe jos și legănând o gospodărie de păianjen, care țese acum pod de diamant, ca în povești, dela țavan la cup-

sfârșitelor sale ocupațiuni. Și în sfârșit face câteva citațiuni din aprecierile și elogiile aduse Mitropolitului de Cipariu, Bariț și a. Terminând, dl Bârseanu concludă, că sărbătorirea aniversării nașterii lui Șaguna, trebuie să fie a tuturor Românilor. Reproducem această parte din elocuentul său discurs, care a fost foarte mult aplaudată de întreaga asistență.

„Va zice însă cineva, că faptele acestea ale lui Șaguna privesc numai o parte a poporului nostru și astfel amintirea lui nu este o datorință obștească a Românilor din această patrie și în genere a întreg neamului românesc.

„Cel-ce ar judeca astfel, ar face ca acel frate fără minte și fără inimă, care locuind sub același acoperiș cu alt frate al său, ar zice: ce-mi pasă mie, de ce se întâmplă în locuința vecină?... Întâmplă-se ori și ce la fratele meu, mie nu-mi pasă! între furii, să-l jăfuiască, vină potopul să-l înnece, arză-i focul avutul și culcușul căci mie nu-mi pasă!... Și nu-și dă seamă, că furii jefuind pe fratele său, vor năvăli și asupra lui; potopul surpând odaia vecină va amenința și pe a lui; și focul mistuind partea de coperiș de-a dreapta, va trece și la stânga!

„Dacă în privința celei mai înalte instituțiuni sociale, în privința bisericii, soartea a împărțit arborele naționalității noastre în două ramuri, dintre care una se îndreptează spre răsărit, iar alta spre apus, acestea nu însemnează ca aceste ramuri se caute a să nimici una pe alta, ci dimpotrivă, ele sunt datoare să se sprijinească una pe alta, bine știind, că amândouă răsar din aceeași tulpină, că amândouă să hrănesc cu aceleași suc și că amândouă sunt supuse la aceleași primejdii; dacă se vor încuibă omidele într'una vor

trece și în cealaltă parte; când vânturi dușmănoase vor isbuti a culca pe una din ele la pământ, de bună seamă va veni și rândul celeilalte.

„De aceia între cele două ramuri ale bisericii naționale române o singură rivalitate e admisibilă: rivalitatea de a produce care mai de care roade nobile și a servi ca ocrotitoare a naționalității noastre și a celor mai înalte interese morale și intelectuale ale ei. Iar bărbații mari ai neamului nostru, cari și-au jertfit viața, munca și averea pentru binele obștesc, — fără a ne uita, dacă au trăit sau au lucrat în Sibiu sau în Blaj, în Arad sau în Oradea-Mare, în Lugoj sau în Caransebeș — trebuie cinșiți de toți Români.

„Și între acești bărbați Șaguna ocupă fără îndoială, un loc de frunte.“

Continuând vorbirea, dsa ne aduce aminte de o altă pierdere însemnată suferită nu numai de Asociațiune, ci de întreg neamul. E vorba de dl Ales. Mocsonyi, care prin inteligența sa, prin vastele-i cunoștințe, prin tactul și priceperea profundă a situațiilor celor mai grele, și prin dărnicia sa, și-a ridicat un moment neperitor în inimile tuturor Românilor.

I. P. S. Mitropolitul a felicitat călduros pe vorbitor pentru frumoasa-i cuvântare.

Asociațiunea e apoi salutată de dl dr. Nic. Vecerdeea în numele societății de teatru, și de dl Ghiță Pop dela Arad în numele societății culturale de acolo. Președintele mulțumește la amândoi vorbitorii și regretă, că nu găsește aici și pe reprezentantul Asociațiunii din Maramureș. Se bucură mai ales, că Societatea de teatru, după profundul doliu, ce a fost ajuns-o, și a primit un vrednic conducător și dorește ca raporturile între acestea două societăți să rămână

și pe mai departe tot atât de intim, urmărind amândouă același scop: înaintarea neamului.

Considerându-se raportul de cetit, la propunerea păr. Dr. Cristea se aleg deosebitele comisii pentru cenzurarea raportului, a soților și pentru încassarea taxelor.

Comisii prime i-se dau și diferitele propuneri intrate la comitet, anumit a preotului Tr. Mihalca ca Asociațiunea să editeze un calendar pentru folosul țaranului, — a dlui I. Pahone, ca în fiecare an să se publice în consemnarea membrilor și membrii fondatori și pe viață decedați, ca să se cunoască bărbații cari au sprijinit Asociațiunea, — a preotului A. Nistor, ca să se înființeze o secție agronomică, — a dlui Dr. Stoica ca Asociațiunea să sistematizeze posturi de secretari plătiți în despărțăminte, și în urmă a cler. M. Someșan, ca Asociațiunea să se intereseze de reuniunile de meseriași de pretutindenea și să le ieie sub aripile sale.

Se dă cuvântul păr. Ion Agârbicean cunoscutul nostru novelist, care-și cetește dizertația asupra aparițiilor bolnave în pătura înaltă a societății românești. Cu pătrunderea-i de scrutător al inimii omenesti și cu o cutezanță de un om care dorește nimicirea răului, vorbitorul desvălește boalele, ce acum cearcă să incolțească pe trupul neamului nostru și să-l nimicească.

Sperăm să publicăm în curând frumoasa și instructiva disertație a iubitului nostru colaborator, pentru că ori cum am cercă să o schițăm, n-am putea să arătăm așa de limpede mizeriile descoperite de Dsa.

Deși poate multora nu le-a prea plăcut constatările și observațiile dizertantului, faptul e, că publicul l-a ascultat cu multă atențiune și l-a aplaudat adese sincer și mulțumit. La sfârșit în frunte cu Mitropolitul și George Pop de Băsești, toți s'au grăbit a-i strânge mâna și a-l felicita, iar președintele adunării

torul prăfuit, în coborâri și urcări tihnite, alintându-se neconținut, ca o mărgeluță într'un fir de mătăsă în mâna unei copile cuminti.

În colțul de lângă catedră a încremenit un scann cu piciorul beteag, arătându-și, într'un gest de resignare, rana tândurită, semnul cine știe cărei drame uitate...

De liniștea care s'a lăsat grea aici, în acest lăcaș de atâta viață înainte, când pulpatele gemeau de greutatea cărților groase de o palmă și ciasloavele stăpâneau pretutindenea, îi vine nu știu cum și șorecelului cu mustața subțire, care s'a oprit acum de-o parte, lângă un picior de masă cu ochișorii neclintii și cu codița adusă frumos înainte pe lângă trupșorul cât o nucă...

Îl face și pe el melancolic atâta vraiste, și pustiu, ce s'au sălășluit aici...

La cules de vii.

Toamna, cu căderile ei de frunze îngălbinite, cu amurgurile melancolice, aduce totuș, un avânt de veselie nevinovată chiar și între zidurile rigide ale Seminarului. Culesul de vii vine, în fiecare an, cu farmecile lui caracteristice, în mijlocul firii, care-și plânge — un plâns potolită, tainic, — moartea apropiată. Și această petrecere curată, rămasă din bătrâni, aduce o lumină de zîmbet și pe fețele serioase ale teologilor cu lungile haine negre.

*

Dimineața asta coridoarele lungi, răsunătoare, vuiesc mai adânc în zgomotul vieții, pe care o cuprind. Băieții trec furtunoși pe scările roase și, în curtea largă, se varsă, învâlmurată, tinerimea celor patru cursuri. „Tinerii,“ băețași ieșiți ieri pe poarta liceului, se însiruie neindemânatici, cu inimile supuse de fiorii noutății. Ochii lor au lucirea nevinovată a tinărului venit „din lume.“ De altă parte „bătrânii,“ cu fețele lor aspre de barba, care se silește, pășesc cu siguranță cuprinzând cu ochi prietinoși, de frate mai mare, cumintiți, sbucnirile de sănătate și de tineretă, ale „copiilor“ din frunte. Aerul reavân al dimineții de Octomvrie înviează piepturile strâmtate de praful odailor închise. „Ductorii,“ mici părinți, comunică ordine mai înalte, trecând grăbiți pe lângă șirele îndesate. „Băcânerii“ își laudă țigările „de calitate superioară.“

Pe urmă valul ăsta de tineri în floarea vârstei iasă pe poarta largă a zidurilor grele, ca să petreacă o zi afară la larg, o zi întreagă la sinul naturii bune, departe de răceala ambitelor. Toți sunt cuprinși de un cutremur dulce, pentru că toți sunt copii ai câmpurilor, feciori de preoți dela sate, de țărani trăitori pe urma plugului și le face greu orașul cu strânsorile zidurilor lui.

Dealul viilor desfășură, în sfârșit, în pulberea de aur a soarelui de dimineață, verdele brumat al vițelor însiruite pe coastă. Rodul bogat, poama aurie, atârnă în ciorchini

durduli sub umbrarul de frunze. Boabele gălbunii, străvăzioase, fac cu ochiul în bătaia razelor de lumină.

Vierul Seminarului primește cu drag ceata oaspeților aleși. Flăcâii de subt coastă chiuie una de bun sosit, așezând buțile pântecoase și teascurile. Băieții noștri își desfac hainele mai groase și se resfiră în latul viiei, gălăgioși, plini de voie bună.

Acum înainte, băieți!

Și câteva clipe se aude numai foșnetul frunzelor răscolite de mâinile dornice.

Apoi toată via prinde viață. În jurul butucilor cu ramurile cercuite se învâlmănesc mâni albe venite dela peană și dela ceaslov; cutițașele trec ușor pe la rădăcina strugurilor grași și corfele se umplu de maua ispititoare. Feciori din sat trec de-alungul șirurilor, adunând vasele pline și lăsând altele goale. Subt coastă, la teascuri, mustul spumos, curge năvalnic în ciubare. Storcătorii sunt tot o voie, domnii dela vale, „pochii cei tineri“ sunt harnici și le dau de lucru.

... Hoțomanul de Oprea a simțit plecarea „tiologilor“ la cules și, iată-l, răsare cu zmeii lui de subt dunga răzorului, în tinzând grumazii negrii pe trupul duplei. Un „pralău“ cu ochi vicleni, se îndoiaie de spate subt greutatea gurdunei.

Trupa se așază pe o muche de răzor și se înfiripă lin, ca o adiere de vânt, o doină potolită, trecând ușor peste creștetul vițelor grele de rod. Culegătorii mai depărtați tresar

i-a adresat publice celea mai călduroase mulțumite.

Inchiind adunarea dl Bârseanu mulțumeste Mitropolitului, care prin interesul, ce a dovedit, că are față de lucrările Asociațiunii, se ridică în șirul acelor mari Arhierii, cari și azi pot fi pildă ori cui, de chipul, cum trebuia să bată inima fiecărui, împreună cu a poporului său.

Publicul s'a îndreptat spre *banchetul* ținut în sala dela Unicum. Ca de comun s'au rostit toate frumoase de dnii Bârseanu, Pop de Băsești, Goga ș. a. După închierea părții oficioase *notarul Căldămar* (dl Borcea) a cetit câteva epigrame actuale, cari au stârnit mult haz. Reproducem și noi câteva strofe:

Bosnia e anexată
Cu mult tact și ager zel,
Uniforma cea mai nouă
Nu s'a murdărit de fel.

Monarchia e salvată
De un european scandal,
Și la culme vesel joacă
Sârba Domnul Aehrental.

Moderații fac progrese,
Rezultatul e splendid,
Căci programe au chiar două,
Însă — n'au nici — un partid.

Iar de libertatea presei
Azi ne bucurăm imens.
In „Ungaria“ Ini Gergely
Poți să scrii ori ce non sens.
Libertate de gândire
Nicăiri ca-n acest stat.
Poți gândi, dar ține-ți gura!
Căci de nu, ești sub lăcat

După *banchetul*, care a fost cam prea seump, publicul străin s'a îndreptat spre strada Schewis unde e aranjată *expoziția școlii de industrie*, pusă sub conducerea dnei Cosma. Mărturisim, că am rămas plăcut

surprinși de succesele realizate de această școală și mai mult încă de nespusele jertfe și de neîntrecuta străduință, ce-și dă doamna Cosma pentru această școală, pusă sub ocrotirea dsale, ca ea să prospereze. Dela cusătura cea mai simplă până la execuția celui mai rafinat gust, ași aci tot. N-am pretenția să mă girez de pricepător în d'al-de acestea, dar constat, că un grup de dame, ce erau de-odată cu mine, n'aveau decât cuvinte de admirație pentru lucrările realizate. Chiar pe timpul expoziții două răsboaie erau în plină activitate. Frumoasele tapete, perdele, odăjdii și alte lucrări de salon executate toate în stil țărănesc, dovedesc multă pricepere și multă osteneală pentru alegerea desemnurilor, celor mai potrivite. Ne-am depărtat dela această frumoasă și prea interesantă expoziție, exprimând celea mai elogioase laude conducătoarei.

Dupa amiaz a fost consecrată și pentru vizitarea preafrumoasei catedrale și a muzeului din casa națională. Cu toate că le cunoșteam pe acestea, totuși am ținut să facem o mică plimbare prin ele, remarcând în fiecare ordine și curetenie.

Seara reuniunea de cântări a aranjat un *concert* deplin succes. Constatăm, că și sub noua conducere a dlui *Liviu Tempea*, reuniunea aceasta bine disciplinată și bine construită face progrese. Au plăcut foarte mult cântecele populare ale lui Dima și Popovici și compozițiile din Eminescu a dlui *Tempea*, cari au fost viu aplaudate.

O plăcută surprindere și o delectare nespuse a procurat numerosului public, apariția dnei *Veturia Triteanu*, decorată de M. S. Regele României cu *Bene Merenti I*. Duetul clasic executat de dsa împreună cu păr. Mureșian, fratele dsale au fost deosebit. Pentru noi laicii în ale muzicii, poate eră mai plăcută o horă sau o doină

populară, pe care dna Triteanu le execută în un chip neîntrecut. Și să ni-se mai ierte observarea, dacă credem, că preoților le-ar șede mai bine în cor și pe scenă în civil și nu în reverenzi.

Ziua a doua.

Miercuri, 13 Oct la ourele 10 se continuă adunarea, cu un public destul de numărös.

După deschidere se cetesc depeșele de felicitare, și scrisoarea profesorului din Praga *Jarnik Urban*, care la acest rând a fost momentul cel mai înălțător.

Urmează rapoartele comisiunilor.

1. Dnul *Vasile Osvadă*, ca raportor al comisiunei pentru cenzurarea raportului financiar, aflând toate socotelile în ordine, propune să se dea comitetului absolvare; și s'a dat.

2. După aceasta dl *Dr. Valer Braniste*, își prezintă darea de seamă asupra raportului general al comitetului central, care-l află foarte bogat. Dsa mai întâiu arată, că dela înființarea „Astrei“ s'au schimbat foarte mult împrejurările, și de aceea azi „Astra“ trebuie să lucreze cu alte mijloace de cum erau cele prevăzute de întemeietorii ei. Astăzi de ex. „Astra“ nu mai poate ține concurență cu statul în răspândirea culturii. Totuși ea mai poate avea un rol important, rolul de control. Ea trebuie să apere mentalitatea, gândirea curată românească. Mulți din intelectualii noștri vorbesc numai cu cuvinte românești, dar felul lor de a gândi este cu totul străin, precum l-au învățat în școlile străine.

Dintre propunerile dsale făcute în expozeul său, relevăm următoarele:

a) Să se exprime doliul pentru membrii decedați ai „Astrei“, ceea ce s'a și făcut prin ridicare.

surprinși, apoi se domolesc sub valurile doinei, care curge înainte, caldă vrăjită.

— Oprea săracu!

Dela o vreme băieții nu mai au astâmpăr și Oprea l-e înțelege gândul. Zmânțește odată din grumazii lungi, ca înțepat de vespe, strânge cu putere arcușul între degetele noduroase și din cetera cărămizie sbucnește o ardeleană focoasă, strașnică. Bertii ține contra și gurdunașul trage aspru pe coardele groase, bornăitoare...

Se inseninează și fețele ductorilor pururea conștii de seriozitatea ce trebuie să o aibă. Din mulțime, cei mai tinerei, potrivesc pe furis, piciorul, în tactul muzicii sub săgetăturile de foc ale zicării și în obrazi le năvălește roșul tinereții...

Și pareni-se, zimbește și părintele prefect, mângăindu-și barba.

Au voie bună și sub vraja arcușului lui Oprea via se culege în grabă, teascurile lucră din greu și culegătorii ies în capăt, îngrind un colț de coastă.

Soarele s'a oprit pe câteva clipe în crucea amiezii; Alexandru, flăcăul nostru dela Seminar, a prins de veste și, de jos, de lângă mâncarea gata face semn în vânt cu pălăria lată, chemând la masa lungă, pusă jos pe pajiștea moale.

S'a adunat un colț de sat din vale să vadă cum culeg „clericii.“ Au venit băețași ademeniți de beșugul roadei și de bunătatea „domnișorilor,“ fetețe stioase cu ochi rugă-

tori și băiețandrii răsăriți, ștregar vicleni, cari bat marginile, furișându-se cu poama furată. Și moși și bunici cu fețe duioase.

Ductorul „primar“ din capul mesii, își descopere capul cu evlavie, ceilalți îl urmează împreunându-și mâinile și rugăciunea se ridică lin peste aburii mâncării calde, acolo afară în mijlocul câmpului larg.

... Un moș cu fruntea lată de alături, trece măneca chemeșii peste ochii strălucitori, calzi, și eu îl aud zicând așa ca pentru sine:

— Dragii mei, cât sunt de sărac, aș vrea să-i știu cu mine alătura la o masă, să fie toți ai noștri. Cum s'ar bucură și Ana, săraca...

Alexandru dela foc trece, des, cu oala pântecoasă de-alungul șirelor. Oprea cu oamenii lui trage cu nădejde, îndesând pe coardele subțiri. Părintele econom desface o ladă cu otavă de-oparte și șopoteste cu băieții cari servesc. Pe urmă pocalele se înroșesc de-arândul, înveselind tineretul.

Un „bătrân“ se ridică acum serios și plin de demnitate și se întoarce cu față spre mulțimea dela vale, ridicând mâna într'un gest potolit.

Să auzim! S'auzim!

— „Fraților!“ Lumea ieă aminte.

Și se aud cuvinte cumpănite ca dela un om care a trecut peste „patru ani.“ Și ne vorbește de dragoste frățească, de zile petrecute cu drag alături de psaltire și de o cale grea ce așteaptă pe unii dintre noi...

— ... Și văd, cu bucurie, fraților, multe fețe tinere între noi, mulți chemați, mulți frați mai mici, cari încep acum să purceadă pe cărarea care va duce peste patru ani în via Domnului. Vă salut, fraților — în numele beșugului și ridic acest modest păhar pentru frăția ce se leagă între noi toți, trăitori în aceieaș casă. Până acuma a-ți fost pentru mulți dintre noi „domni“ veniți din lume...

Acelaș ideal însă ne face frați, frați ca dela acelaș tată... Și de încheiere vă zic un „servus frățesc!“

Momentul o sărbătorec. Toți frații se ridică în picioare, bătrânii înduioșați și tinerii însuflețiți.

Apoi „patru-aniți“ pornesc în șir frumos la „primi-aniți“ și frăția se încheagă și după moda lumească în străngeri de mâni și în îmbrățișeri calde.

Dintre tinerii cu fețele înviorate de tremurul surprinderii se desface un chip mai curajos și cu neîndemănare în glas asigurat pe cei vechi despre simțămintele „noilor veniți.“

De o parte stă badea Lion și asigură pe un cunoscut din satul dumnisale că au fost oameni faini și buni domni cari ies la Rusale.

... Așa fără veste, iată, Oprea se pomenește de-o dată zicând o horă cu tacturi line, legănate. Băeți se alătură, pe nesimțite,

b) Să se ia măsuri, din centru, pentru înmulțirea membrilor,

c) Să se pună la discuție propunerea dlui Dr. *Dionisie Stoica*. Acesta recomandase, ca în despărțăminte să se institue secretari salariați. Deocamdată chestia s'a lăsat în grija despărțămintelor.

d) Să se discute chestia bibliotecelor dela agenturi, cari în forma lor de azi, nu aduc mari foloase, căci Românul din firea lui nu prea scoate cărți din bibliotecă, iar dacă le scoate, nu le mai înnapoiază. Ar fi mai bine să se deie cărțile ad personam, ca să fie ale lor și să le aibă totdeauna la îndemână.

e) Pe viitor, conferențiarul să fie aleși, din centru, din profesorii liceilor noastre, cari să primească spesele efective.

f) Broșurile din biblioteca populară a „Astrei” să fie controlate mai sever și în privința limbii, căci multe din publicațiile „Astrei,” care de altcum sunt bine scrise, nu sunt accesibile pentru popor, chiar pentru că nu sunt ținute într'un stil popular.

g) Să se îndrume Comitetul ca pe viitor să desvolte mai multă activitate literară-culturală. Aceasta eră o nedreptate la adresa celor din fruntea „Astrei,” cari și până aci au făcut tot ce le stă în putere. Dnul *Oct. Goga*, cu tot dreptul, o găsește nedreaptă propunerea aceasta, care oricui i-se părea tendentioasă.

h) Să se aducă mulțumită Dlor *Silvestru Moldovan* și *Niculae Togan* pentru *Dictionarul Topografic*.

i) Să se ia la cunoștință cu regret, că forurile administrative în mai multe locuri împiedecă adunările despărțămintelor.

j) În sfârșit propune să se exprime mulțumită de pietate căpitanului repauzat *Teodor Sandu*, care a testat „Astrei” toată averea sa de 25.000 cor.

3. Aproape întreagă ședința s'a petrecut cu expozeul Dlui *Branște*. Celelalte puncte, cenzurarea *budgetului* și raportul despre *membrii noi* s'au perândat repede. Aci accentuăm, că dela membrii noi s'a încassat suma de 2890 coroane.

se încheagă și se pornește o roată mare pe pajiștea netedă...

Hainele lungi se învălurează în învărtirea jocului domol.

— Așa și iar așa!...

Și se desprinde atâta lumină de pe fețele sănătoase și se vede clocotind atâta viață în piepturile prinse sub haina neagră!

... Stau și superiorii alături cu fețele înbucurate.

*

Pe urmă seara vine respirându-și umbrele preste văi și ductorii se desfac de-o parte adunându-și anii.

Moșul de mai înainte ne urmărește cu ochii cum umplem de viață drumul orașului apropiat.

— Dragii mei, dragi, cum s'ar bucura Anica, săraca, să fie toți ai noștri.

Și apoi, mai târziu, coridoarele lungi vuiesc, iarăș în sgomotul vieții pe care-o cuprind.

A. Melin.

4. Pe anul 1910 s'a primit lovitura „Astrei” la Dej, pe 1911 — anul jubilar — la Blaj.

5. Ședința se încheie la oarele 12³⁰'

Ședința festivă.

După amiază la oarele 4 s'a ținut ședința festivă a secțiilor științifice — literare, în care Dl. Dr. V. *Branște* și-a rostit magistrala conferență despre *Alecsandru Mocsonyi*, pe care nimeni nu-l putea prezenta așa de bine. Dl. *Branște* a întreținut legături dese cu repausatul, și prin urmare avu privilegiul de-al cunoaște adânc.

Dela moartea lui *Mocsonyi* a scris mult despre el; iar de astă dată l'a prezentat mai ales ca filozof.

În sfârșit s'au împărțit *premiile Andrei Mureșan*, de pe doi ani. Unul s'a dat dlui Dr. *Dionisie Stoica* și *I. Lazar* pentru *Șchița Monografică a Sălagiului*, ia al doilea Dlui profesor *Alecsandru Ciura*, pentru volumul de nuvele intitulat *Icoane*.

Constituțiunea turcească și speranțele Românilor-Macedoneni.

VI.

Mitropolitul grec *Antimos* al Eparhiei *Prespa* și *Ohrida* a pus în mișcare tot aparatul său, spre a convinge pe *Românii Ohrideni* să primească de canonic pe agentul său preotul grec *Dimitrios*, discreditând prin oamenii săi pe candidatul ales de comunitate. Toate încercările și sfârșirile lui n-au avut nici un efect; de oarece la *Ohrideni* nu se trec șoseli — momeli grecești.

Informată, că *Ohridenii* se vor adresa Mitropolitului bulgar din *Ohrida*, pentru hirotonisirea candidatului lor, spre a pară lovitura a recurs la un truc, capabil de un creier fanariot, crezând prin aceasta, că va temporiza lovitura; și prin mijloacele de corupțiune, a crezut, că va face spărtura printre blocul românilor, pentru acest scop a trimis comunității românești această adresă plină de lingușiri călugărești, pe care o dau aci în traducție, de oarece adresa este scrisă în grecește, spre a o cunoaște compatrioții mei și întreaga lume creștină, cum înțeleg călugării greci să conducă turma blândului *Hristos*, ce din nenorocire li-s'a încredințat de *Sultanul Mohamet* și urmașii lui.

Iată în traducție adresa în chestiune:

Sfânta Mitropolie

a

Prespei și Ohridei

1899

Nr. 50 al protocolului.

Prea evlavioși notabili ai comunității sfântului George din Ohrida, fi iubii în Domnul, fiți sănătoși!

Înștiințat prin petițiunea voastră cu data din 31 Octomvrie a. c. semnată de aproape 50 enoriași prin care stăruiți hirotonisirea compatriotului vostru *Ioan Atanasiu*, pentru preot mirean în comunitatea sfântului *George*; cu atențiunea cuvenită am cetit în-tregul ei cuprins, la răspunsul căreia, deși cunoaștem întreaga voastră sollicitudine; totuș trebuie să aveți în vedere, că după ordinile circulare ale sfintei Patriarhii și sf. sinod ecumenic suntem oprii toți Arhieriei cu hirotonisirea de diaconi și preoți. Înainte de a lua prealabila încredințare dela Patriarhul

Ecumenic; și prin urmare, în cazul vostru de față, este necesar să am înțelegerea Patriarhii, căreia îi voi înainta (la calendele grecești) cererea voastră și în urmă cu siguranță vom aviza, ori cum va fi deciziunea sfântului sinod.

Până la obținerea răspunsului din partea Patriarhii, vă invit, ca să primiți pe economul *Dimitrios*, ca preot, spre a vă servi cele religioase; iar în urmă ne vom înțelege în privința alegerii candidatului vostru.

Termin, trimitându-vă umilele mele binecuvântări și părinteasca dragoste.

În *Crușova* 2 Nov. 1899.

Cătră Dumnezeu rugător *Antimos* al *Prespei* și *Ohridei*.

În urma acestei adrese Mitropolitane, *Românii Ohrideni* s'au convins, că nu e chip a li-se satisface cererea; atunci în urma sfătuirii generale, au rupt orice legătură și corespondență cu fanariotul și s'au adresat formal Mitropolitului bulgar din *Ohrida* pentru hirotonisirea candidatului lor ca preot român, punându-i condițiuni Mitropolitului bulgar a recunoaște cele două biserici sf. *George* și sf. *Niculae*, ca românești, fără a se amesteca în afacerile acestor biserici, cum predecesorul lui *Linesie* a avut necuviința a se amesteca și impune în biserici și școli limba bulgară pe lângă cea română, fapt desaprobat și respins de *Români*. Mitropolitul bulgar a încuviințat cererea și a hirotonisit pe tinerul *Ioan At. Burnuciu*, ca preot român.

O altă dovadă și mai zdrobitoare de nealitate a călugărilor greci, față de noi *Românii*, este și cazul cu hirotonisirea de preot român a neuitatului și mult regretatului nostru preot *Niculae George Nanciu*, din comuna românească *Gopeși*, căruia Mitropolitul grec al *Crușovei Alexandros*, predecesorul lui *Antimos* i-a impus, după multe intervențiuni din partea locuitorilor, să se declare formal, că se lapadă cu desăvârșire de blăstămatul partid național al *Vlahilor*; iar pe cei doi copii ai săi *Hristu* și *Nachin* să-i retragă dela școala românească și să-i plaseze la cea grecească din comună. Bietul *Niculae Nanciu*, pentru idea sfântă ce urmărea, de a fi hirotonisit, ca preot al *Românilor*, s'a executat dorinței călugărului; iar în ajunul zilei, când urmă să fie hirotonisit la catetrala din *Crușova*, a fost impus unui jurământ sacral în fața altarului fiind asistat de economul și doi preoți greci ai Mitropolii.

Iată cuvintele de jurământ ce i-s'a pretins să le rostescă în fața pristolului:

„*Jur în frica lui Dumnezeu credință și supunere oarbă P. S. S. Mitropolitului, că nu mă voi abate dela ordinele sale și în toată viața mea ca preot voi sluji lui Dumnezeu numai în limba greacă, singura înțeleasă de Dumnezeu.*”

Când bietul *N. Nanciu* a pronunțat aceste din urmă cuvinte, a scos limba afară din gură și a pus degetul mâinei drepte pe limbă zicând în grecește: „*Cu această limbă voi sluji lui Dumnezeu, fără însă să pronunțe cuvântul greacă,*” de oarece, el ca român și cu sentimente românești nu se preoția pentru a deveni trădătorul neamului; ci în interesul cauzei naționale a primit în aparență toate propunerile mârșave ale acestor fanatici și ipocriți, numai să fie hirotonisit ca preot, iară după ce a fost hirotonisit, în schimbul unui

bacșiș de 50 lire turcești, contribuite pe ascuns de fruntașii români, s'a întors în comuna Gopeși ca preot grec în aparență, spre satisfacția puținilor grecomani ce mai remaseră; în realitate însă era preot cu sentimente românești.

Timp de 40 zile de preoție a slujit în biserică în limba greacă; iar după trecerea acelor 40 zile, în ziua Bunei-Vestiri, preotul Nanciu s'a declarat pe față naționalist, cetind sfânta Evanghelie de pe anvon în limba dulce românească, iar după evanghelie a ținut o frumoasă predică în dialectul macedo-român, spre a fi mai bine înțeles de publicul român, storcând lacrimi de bucurie în public; că l-a învrednicit Dumnezeu să audă în biserică graiul părintesc. A doua zi și-a retras copiii dela școala grecească, aducându-i din nou la școala națională.

Fapta națională și bărbătească a acestui sfânt părinte niciodată nu trebuie ștearsă din mintea noastră; de oarece s'a expus la toate prigonirile și nenorocirile pentru cauza națională. Cu un curaj ne mai auzit a știut că dea pept la toate intimidările Mitropolitului, care fiind informat de agenții săi din comună a spumegat de furie, trimitând formal să se prezinte acest nelegiuit preot vlah la Mitropolie spre a-și da seama de sacrilegiul comis în biserică, cetind în limba vlăhicească; tot deodată a înștiințat pe efortii bisericii, că preotul Nanciu este argos și nu mai este vrednic a sluji în biserică Domnului.

În trei rânduri a fost chemat formal ca să se prezinte la Mitropolie, fără ca preotul să-i satisfacă dorința; de oarece știă ce soarte îl așteaptă acolo, ar fi avut aceeaș soarte ca și un alt preot român Constantinescu din comuna Gerivole, care pentru sentimentele sale naționale a fost supus la cele mai atroce schingiuri de către episcopul grec din Grebena și care, dacă nu invocă telegrafic ajutorul reprezentantului misiunii Lazariștilor din Bitolia, mult regretatului și filoromânului părinte *Fravelioli*, era sucombat deja de de atâtea torturi din partea călugărilor greci dela mănăstirea, unde fusese trimis legat ca un criminal.

Alexandros, ca să-și răsbune pe acest necredincios preot îl reclamă printrun raport plin de minciuni Valicului, acuzându-l de nevrednic și turburător în biserică.

La interogatorul luat de Valiul Habil Rifat Pașa fost și mare Vizir, preotul Nanciu a destăinuit întregul istoric al hirotonisirii sale, spunând Valiului că, acest călugăr, ca și toți călugării greci, este un agent politic al cauzei grecești; iar nici de cum șef religios. În urma dovezilor zdrobitoare aduse în fața autorităților turcești Valiul a dat deplină dreptate preotului, zicându-i: *"Dute popă liniștit în comuna ta și fă-ți datoria ce-ți incumbă după legea bisericească, slujește lui Dumnezeu în limba ta părintească și a enoriașilor tăi; iar, dacă vre-un nemernic se va încerca să se atingă de tine, să vii imediat la mine, spre a lua măsuri severe în contra lui."*

Arhiepiscopul Alexandros văzând gafa ce a pățit, nu s'a mulțumit numai cu atâtea, ci a venit nepoftit în comună, cu ocazia hramului bisericii, spre a intimida și teroriza pe locuitori, crezând că va putea ademini pe bunii Români Gopeșeni.

Printre multe neexactități dezbătute în fața fruntașilor români, a avut nerușinarea să zică că Dumnezeu numai în limba

grecească vorbește (*ὁ Θεὸς μόνον τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὁμιλεῖ*; cuvintele sale proprii pe cari le-am auzit din gura sa), crezând, că are în fața sa niște oameni ignoranți. La aceasta mentalitate arhierescă fruntașul între fruntași regretatul Gheorghe Dimca i-a replicat: Prea Sfinte! Noi știm, că suntem Români și limba pe care o vorbim ne este hărăzită de Bunul Dumnezeu. Dacă Dumnezeu ar fi voit să șteargă neamul românesc de pe suprafața globului, de mult ne-ar fi pierdut și limba noastră românească; căci iată ce zice un sfânt părinte al bisericii creștine: *"Ὅταν βούλεται ἐν ἑθνος γὰρ τὸ σφύρον ὁ Θεὸς καίει πρῶτα αὐτοῦ τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ θίγει ἀνηλεῶς*; (când Dumnezeu vrea să piardă un neam mai înainte îi pierde limba și apoi îl anihilează.)

Din cele ce am dovedit până acum cred, că este de prisos să mai aduc și alte dovezi, prin cari să conving pe compatrioții mei, că rău fac a se adresa din nou Patriarhii grecești, pentru recunoașterea bisericii noastre naționale. Dela această Patriarhie niciodată nu vom avea satisfacție și liniște; și prin urmare e timpul acum s'o rupem cu desăvârșire și să ne adresăm la Roma, de unde putem avea toate drepturile noastre naționale.

Un Român Macedonean.

Nr. 1036—1909.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de agronom al „Asociațiunii“ se publică concurs în următoarele condițiuni:

I. Agronomul „Asociațiunii“ va avea să îndeplinească următoarele lucrări:

a) Va avea să compună un program de activitate, în înțelesul statutelor și în marginile mijloacelor de cari dispune „Asociațiunea“ pentru îmbunătățirea situației economice a poporului românesc din patrie

b) Va trebui să țină în despărțăminte „Asociațiunii“ cursuri și prelegeri populare din toate ramurile agriculturii, stăruind mai ales pentru o îndrumare practică în ale economiei raționale.

c) Va iniția și înființa în comunele în cari ține prelegeri: însoțiri de tot felul, îndeosebi însoțiri de producțiune și valorizare, agenturi și biblioteci populare, împărțind totodată cărți între popor și ocazional adunând obiecte pentru „Muzeul Asociațiunii“.

d) Va avea să scrie conferințe model și broșuri din domeniul agriculturii pentru biblioteca populară a „Asociațiunii“.

e) Va ocupa și postul de econom al „Asociațiunii“.

II. Retribuția agronomului va fi:

a) Salar anual de K. 2000. — plătit în rate lunare anticipative.

b) Cu ocazia călătoriilor va primi o diurnă de 6 cor. — și cheltulile de drum (în tren bilet de cl. II).

c) Pentru broșurile cari le va publica în biblioteca populară a „Asociațiunii“ va primi, conform condițiilor stabilite, 40 cor. de coală tipărită.

III. Cei ce vor să concureze la acest post au să dovedească:

a) Că sunt de naționalitate română, prin certificatul de botez.

b) Că au terminat o școală de agronomie superioară sau medie.

Că au făcut cel puțin un an de praxă. Petițiile sunt a se înainta până la 1 Noemvrie st. n. a. c. comitetului central al „Asociațiunii“ (Nagyszeben—Sibiu. Str. Morii Nr. 6).

IV. Agronomul se va angaja provizor cu începere dela 1 Ianuarie 1910.

Nagyszeben—Sibiu, din ședința comitetului central al „Asociațiunii“ pentru literatura română și cultura poporului român, ținută la 2 Septemvrie n. 1909.

I. Șter. Șuluțu m. p. O. C. Tăslăuanu m. p.
prezident. secretar.

Noutăți.

Dar maiestatic. Maiestatea Sa ces. și reg. apostolic s'a îndurat prea grațios a dăruii pentru edificarea bisericii greco-catolice din Archiud 200 cor.

Apel către onorații cetitori și toți oamenii de bine. Poporul român din Archiud în timpul din urmă a început a lua un avânt frumos spre înaintare și cultură. A devenit conștiu de valoarea instituțiilor culturale; biserica și școala. Cu abnegațiune a jertfit și jertfește cât numai poate pentru acestea mărgăritare ale neamului nostru. Dar fiindcă de alte izvoare de venit n'a dispus poporul le-a suplinit până acum toate numai prin repartizare. Acum însă nu mai e în stare a acoperi speșele de zidire a bisericii pompoase și corăspunzătoare timpului modern. Își ia refugiul la sprijinul tuturor oamenilor de bine voitori, rugându-i ca întru cât le-ar concede puterea și iar lăsa inima, să dea din darul lui Dumnezeu ceva și pentru această sfântă biserică în carea pururea se vor înălța rugăciuni pentru toți făcătorii de bine. Luând în considerare că acest popor trăiește între conlocuitori de alt neam, cari în toate privințele sunt cu mult mai favorizați, merită cu tot dreptul ajutorul On. public românesc la care apelează cu toată căldura și încrederea, dorind din inimă dela bunul Dumnezeu tuturor binefăcătorilor darul pământesc și fericirea cerească. Pentru toate binefacerile care la timpul său se vor cvita pe cale publică, subscriful în numele întreg poporului credincios esprim recunoștința și mulțăminta cea mai profundă tuturor binefăcătorilor. Archiud la 21 Septemvrie 1909. cu toată stima *Ioan Macaveiu* preot gr. cat.

Posta Redacțiunii.

N. C. Rectificăm aci, că dl Niculae Crăciun din Tohanul-vechiu, nu e președinte, ci numai vicepreședintele senatului școlar.

Morburi de piele

umflături, răni, ce provin din anemie să vindecă cu ușurință prin

La cumpărarea Emulziei, luați sama să aibă marca de scutire alui Scott: Pescarul

Emulzia SCOTT

Cele mai curate părți constitutive din cari se compune Emulsiunea de SCOTT au câștigat bun renume acestei emulsiuni prin efectul admirabil ce-l are asupra acestor morburi

Emulzia SCOTT e cea mai distinsă! Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fil.

== Să capătă în toate apotecele. ==

Partea literară.

Icoane din luptele Bisericii.

de I. Roşiu.

(Continuare).

Ierarhia, ce a dat-o bisericii sale, cei drept — nu porcede de jos în sus, după cum ar aştepta, foarte greşit, democratul de azi, — ci de sus în jos, dela Dumnezeu la om, căci „*tot darul de sus este pogorându-se*“ — şi astfel în ea se validează faptic în totdeauna cea mai perfectă democraţie. Ce va fi capetul democraţiei false de azi pentru biserica noastră? Nu răspundem noi, lăsăm pe altul.

Francezul critic-artistic Taine, deşi preocupat şi unilateral, pe lângă toată antipatia lui, totuşi constată — mijlocit — nemurirea bisericii acesteia, când zice: „*Greutatea ocârmuirii democratice în totdeauna va spori partida catolicismului; şovăiala tainică a sufletelor ursuze şi gingaşe mereu va tot duce în tabăra lui noii partizani; şi moştenirile neîntrerupte din sinul lui, îi vor asigura totdeauna credincioşi. Acestea trei rădăcini nu le atacă ştiinţa experimentală, deoarece acestea nu s'au format din ştiinţă, ci din sentimente şi din lipsuri. Spiritul vremii necum să slăbească acestea, ci din contră le întăreşte*“; iară *Macaulay* (prot.)² cu drept a putut zice odinioară întru focul închipuirii şi elocinţii sale, că catolicismul va mai trăi în America meridională, pe când drumeţii porniţi din Australia vor veni la ruinele Parisului şi Londrei, ca să prindă în conturi arcadele frânte ale podului din Londra ori zidurile dărimate ale Panteonului (Taine: Voyage en Italie 26. V. Bougaud o. c. V. p. 377).

Imi vine aci în minte observarea — auzită cu câţiva ani mai înainte în Pesta — a unui bun cuvântăreţ, referitor la acestea cuvinte ale savantului istoric anglican Macaulay, — „*Domnilor, dacă chiar şi un bărbat ca acesta: protestant, ba pe lângă aceea şi englez de obârşie — încrezut în puterea de viaţă a neamului său — mai înainte admite prăbuşirea patriei Sale, decât a credinţei şi bisericii noastre romane — atunci ce vom zice noi, cei cari trăim şi murim pentru această lege?*“

Socialistul cumplit Proudhon, vorbind despre biserica noastră, înseamnă iritat: Biserica, amăsurat legilor, cari guvernează instituţiunile omeneşti, ar fi trebuit deja de sute de ori să se fi prăpădit. Toţi au jefuit-o, care cum a putut, dar ea a vieţuit mai mult decât toţi, mai mult decât chiar nemuritorii săi; şi-a îngropat toţi ereticii şi vrăşmaşii; şi papii săi reformatori mult mai înainte decât reformaţiunea, iar azi, când reformaţiunea e *vorba goală*, Săborul Tridentin ocârmuieşte neconturbat *lumea drept-credincioasă*. Ce este în ea, ce nu e într'alt loc? Trebuie să fie un principiu fundamental, care a rămas în afară de orice atac; un atare principiu, care înrădăcinat în adâncul conştiinţii — e destul, ca să poată susţine biserica, şi în virtutea căruia să se poată regenera şi din ruina şi cenuşa-i proprie. Voiţi să cunoaşteţi acest principiu creator şi susţinător al ei? — Biserica crede în Dum-

nezeu! *Crede într'ânsul mai bine decât ori care altă confesiune! Numai ea ştie să-l adoare.* (Ce zic la astea protestanţii şi schismaticii — nu cumva vorbeşte şi acest francmason ateu: preocupat?) Şi fiindcă nici mintea, nici sufletul omeneimii nu s'a putut emancipa de gândul acelui Dumnezeu, care e al bisericii, biserica — pe lângă toate asupririle — *va trăi nebiruită* (Proudhon: De la justice dans la Revolution et dans l'Eglise I. discours préliminaire, §. III. V. Bougaud o. c. I. c. p. 377—9).

Cuvintele lui Platone: „*Intreaga societate omenească o urneşte, cel ce-i iea fundamentul, adică religiunea*“ (Plato: De lege I. 10) se verifică şi azi. Ca să aducem şi o pildă: Abia reuşise creştinismul medieval să domolească încâtva spiritele popoarelor sălbătacite; nici bine n-a amortit zornetul de arme din războaie, şi iată, că — neamintind mai multe alte cazuri — chiar aproape de noi, în evul nou: mari valuri de sânge omenească şi patimi dobitoceşti, pângăresc Franţa şi-i răstoarnă întreaga societate, ca să mărturisească splendid şi cazul acesta, că fără de această biserică nu este deamă înţelegere şi pace între oameni. În lipsa ei: nu s'au ştiut folosi de libertatea avută, resp. nu şi-au ştiut cinstit exoperă una mai mare. Nihilistii din Rusia tot numai amortelei religiunii din împărăţie îşi pot mulţumi existenţa.

Azi răsună în lung şi în lat cuvântul libertăţii, fie ca deviză tocită: „*Los von Rom*“, „*Undogmatisches Christentum*“, fie cu lozinca: „*omenie fără lipsă de religiune*“ ori sub ademenitoarea „*emancipare individuală*“, — Observăm însă, că sub mantaua libertăţii — unde nu se respectează gravitatea vazei bisericiceşti — se comit cele mai strigătoare nedreptăţi şi se îngroapă orice fel de idealism cinstit, iar societatea geme în fărâdelegi. Un astfel de chip păgănesc bine colorat ne descrie Seneca amăsurat unui profet pentru vremurile noastre, când zice: „*De mergi în for sau la circ şi priveşti massele, ce se îmbulzesc acolo, trebuie să-ţi vină în minte, că nu sunt oamenii mai mulţi decât păcatele lor, chiar şi când nu tângesc oamenii sub războaie, nu-i nici unul, care să trăiască în pace cu vecinul său. Fiecine caută dobânda din pierderea altuia, şi e gata să răstoarne totul, numai să ştie astfel, că ajunge la cât de puţină plăcere şi înaintare. Adevărată adunătură de fiare sălbatice, cu unica declinare, că fiarele îşi cruţă soiul, pe când oamenii nici acesta. Groaznică întrecere e în păcat: nisuiţa după plăcere şi păcatele se înmulţesc pe zi ce merge şi devin tot mai obraznice. Păcatul nici nu-l mai comit în taină, ci în faţa tuturor. Omenia, nu, că ar fi deja rară, ci a încetat a avea să mai existe...*“ (Seneca: De via II.).

*

Trăim vremuri de grea încercare, când mai mult şi mai aspru ca ori când ni-se atacă credinţa şi biserica. Lumea a înaintat mult; s'au schimbat oamenii şi cu ei s'au modernizat şi mijloacele de atac.

Veacurile din urmă arată mare spor cu deosebire în ştiinţele experimentale, şi au pătruns mult în tainele firei. Mehanica şi

cuceririle ei preocupă minţile omeneşti mai mult decât acum câteva sute de ani, — azi mâne cucereşte şi aerul; dar în acelaş raport materialismul nou leagă pe mulţi cu atât mai tare de bulgărul pământului frângând aripile unui avânt sufletesc mai intensiv.

Nu ştiu de va fi prins cineva duhul acesta al vremii în cuvinte mai frumoase decât cântăreţul german când grăieşte resemnat: „*Aruncaţi vechiturile de scrieri, să piară iute în flacări sub căldare ascultă-mă, căci astăzi zău cărbunii şi aburii au trecere mai mare. Să şti ambacat, să cunoşti barosul, mehanica cu suluri lungi şi roate; iar celealalte tomuri nefinseminate, le poţi băga de-a valma în foc pe toate. Doar ţelul sfânt al vremii venitoare, e unitatea de-o potrivă în toate; mişcarea neamurilor neînfrănată; e rostul libertăţii adevărate!*“ — repeţeşte apoi în refren: „*Arunca-ţi lira n-o încordă zădarnic, căci nu-ţi va face în lume vreme bună; tu cearcă-ţi sunete mai dulci mai scumpe: Vezi aurul-metalul cum mai sună!*“ F. W. Weber: Dreizehnlinden, ediţia LVI. pag. 6—7.

Au apus de mult vremurile, când prestigiul bisericii să-l poată apăra în zisa pripită şi ridiculă a unui laic cu alure de profet luminat: „*poezia senină a molifelnicului*“, ori să o mai întregim noi şi mai plastic şi bombastic: căldura părintescului graiu tremurat pe buzele cutărui apostol încărunit în *simplicitatea* lui patriarhală.

Azi preoţimea nu mai are rolul, pe care-l avea, punem cazul în veacurile înainte de renaissance, când aproape singură eră clasă socială privilegiată, pentrucă unica purtă forul ştiinţei. Azi ce plătesc antereiele preoţeşti, dacă nu îmbraci în ele cei mai valoroşi şi exemplari bărbaţi, cari amăsurat menirei preoţimei din Legea nouă „*să schimbe faţa pământului*“; ce preţuiesc potcapurile, dacă nu le poartă preoţii, cari să fie „*lumina lumii şi sarea pământului*“? — nimic, ori poate mai rău, decât nimic, căci în urma acestei negriji se aridică la suprafaţă o întreagă hadă de eroi fără cultură sufletească, cari în spulberarea lor nu mai văd pe nime afară de sine şi isbesc cu vorbe nespălate în ceea ce ni-i mai scump şi de lipsă: în epoca noastră înfierbântată de patimi în biserică şi arhieriei ei cu vază. — Că apoi ce va fi urmarea; — răspunsul îl va da vremea apropiată, de cumva nu ne vom regenera pe deplin şi înarmă după cuveninţă cât mai iute.

Propriaminte însă nici nu într'atăta faţă de acestea inferioare elemente avem să fim cu luare aminte, ci mai ales faţă de atari navele, cari eventual operează cu adevărate arme de ştiinţă. Nu-i destul deci să dovedeşti numai unora, că învăţăturile lui Hristos nu sunt „*câmp mlăştinos de dogme*“, ci şi altora, să le replici după dorinţă, anume acelora, cari muncind serios pe tărâmul ştiinţific ar avea oareşi cari nedumeriri faţă de tezele bisericii. — Se recere deci ca războiul bisericii să planeze în aceleaş sfere mai aridicate, din care se face provocarea.

Trebuie să arătăm, la dorinţă, cât e de raţionabilă întreaga fiinţă şi porcedere a bisericii, — să se vadă lămurit, că întreaga ei ierarhie „*cu împărăţia de dogme*“ nu sun-

surogate prinse din vânt, nici sunt mijloace și apucături josnice pentru a întări și păstra pretinsa, vană superioritate a clericalismului. — ei sunt trebuințe neîncunjurat de lipsă pentru viață; și ce e mai mult: demne de omul, care în conștiința eului său trebuie să simtă și să înțeleagă, că pe lângă trup cu porniri dobitocești, are și un suflet nesfârșit, cu menire mai înaltă decât instinctul sfârșit al unui animal, și că precum trupul își reclamă reîmprospătarea zilnică prin alimentare, așa și sufletul omenesc își are necuprins dumnezeesc nutremântul, precum însuș e nesfârșit!

Argumentul eudaimonologic al teologiei e doar cuitesența experiențelor din jurul acestui suflet, care: ori câtă măiestrie ar putea arăta în minunatele lui produse pe acest pământ, ori câtă glorie și dulceață ar fi gustat pe această mărginită planetă a universului, — sfârșitul iarăși-și-iară e tot acelaș: nefindestulire și dor după ceva mai mult, mai bun, mai desăvârșit, după însuș Dumnezeu, cu adevărat după zisa Sfântului Augustin: neîmpăcat e sufletul nostru Doamne până ce nu se va odihni în Tine.

Adevărul acesta de veci are lipsă și azi de afirmare dreaptă, și deamnă de măreția lui.

Trebuie să dovedim în continuu, că punctul de mănecare, ca și sfârșitul drumurilor minții omenesci e tot numai la Dumnezeu și, că omenimea dintru începutul ei și până la sfârșitul veacurilor a tot simțit și va tot simți mereu, și dela fire, lipsa de povățuire dumnezeiască în interesul său propriu.

(Va urmă).

Bibliografie.

A apărut:

Vatra familiară de F. X. Wetzel tradusă de Societatea „Inocențiu M. Clain“ a teologilor din Blaj. E o scriere foarte instructivă și interesantă. — Costă 40 fil + 5 fil. porto. Să afle de vânzare la Librăria sem. teol. din Blaj.

Sub tipar **Carte de ceterie maghiară** pentru clasele III. IV. V. și VI. a școlii primare cu limba de propunere română. De Ioan F. Negruțiu și Petru Ungurean.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor respnz.: Augustin Gruția.

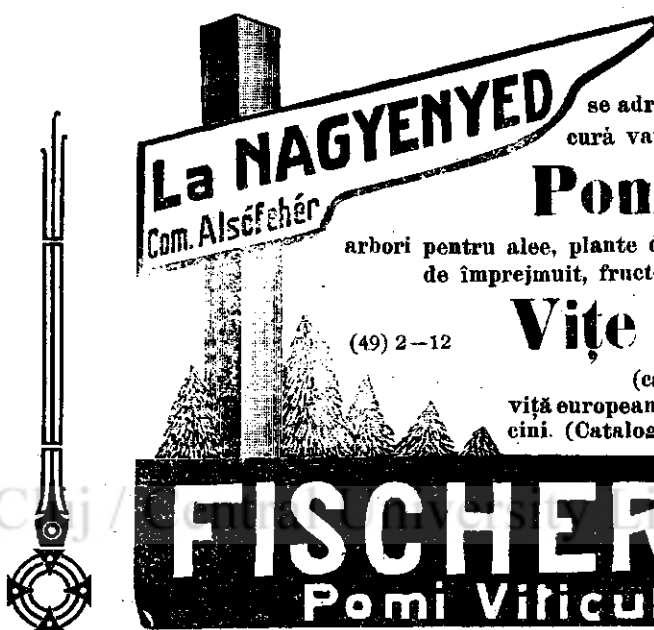
Aviz.

Întru atențiunea comercianților români.

În comuna Tompaháza din comitatul Albei-inferioare se află o casă de vânzare din mâna liberă, edificată din material solid, 4 chilii, culina, cămara, grajdul și alte edificii economice, casa este situată în un loc foarte potrivit pentru un comerciant, în comună alt comerciant nu este, — comuna este situată pe malul stâng a Murásului, între Aiud și Teiuș, în apropiere se află altele 4 comune, în depărtare de 2—3 kilometri. Informațiuni mai de aproape se pot afla la redacția „Unirii“ din Blaj.

Blaj, 29 Septembrie 1909.

(53) 3—3

se adresează, cine dorește a-și procura varietăți autentice de:

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuit, fructe cu boabe, pueți, etc.

Vițe altoite

(calitate superioară)
viță europeană și americană cu și fără rădăcini. (Catalog instructiv la cerere gratuit)

FISCHER u. Comp

Pomi Viticultura

Viță altuită!

(55 1) - 5

Viță altuită!

Viță altuită!

De vânzare:

Un cuant mai mare de altoi de viță cl. I-mă, altuiți în viță americană („*Riparia portalis*“) după metoda cea mai bună (altoirea în mușchi) în următoarele specii:

Soiuri pentru vin alb:

Rizling italian	(Olasz Rizling)	1000 bucăți = 200 cor.
Rizling de Rin	(Rajnai Rizling)	" " = 200 "
Goarneși, Iordovană	(Iárdovány)	" " = 220 "
Traminer	(Piras tramini)	" " = 200 "
Galbini	(Mézes fehér)	" " = 200 "
Rulendi	(Ruländer)	" " = 200 "
Smighiră	(Som, Furmint)	" " = 200 "
Ezerjó	" "	" " = 200 "
Bacator	" "	" " = 200 "
Silvan verde	(Zöld Szilvány)	" " = 200 "
Grași	(Kövr Szőlő)	" " = 220 "
Semilon Blank	" "	" " = 200 "
Slancamenca	(roșie)	" " = 240 "
M. Croquant	" "	" " = 220 "
Mustoși	(Mustos fehéz)	" " = 200 "
Mestecați	(Vegyos)	" " = 200 "
Altoi cl. II.	" "	" " = 80 "

Soiuri pentru vin roșu:

Burgundi mare	(Nagy Burgundi)	100 buc. = 200 cor.
Lugojană neagră	(Nemes Kadarka)	" " = 200 "
Carbenet frank	" "	" " = 200 "
Merlot	" "	" " = 200 "

Soiuri de desert (csemege):

Chasselas blanc croquant	(alb)	100 bucăți = 22 cor.
Chasselas rouge croquant	(roșu)	" " = 22 "
Chasselas Napoleon	(alb)	" " = 22 "
Muscat Lunel	(alb)	" " = 28 "
Muscat Otonel	(alb)	" " = 30 "
Muscat Hamburg	(negru)	" " = 30 "
Muscat Passatutti	(alb)	" " = 24 "
Kosuth Lajos	(alb)	" " = 30 "
Milenium	(alb)	" " = 30 "
Oriașul de Genua (Genua óriás)	(alb)	" " = 40 "
Altoi de 2 ani; bucata costă cu 4 fil. mai mult.		

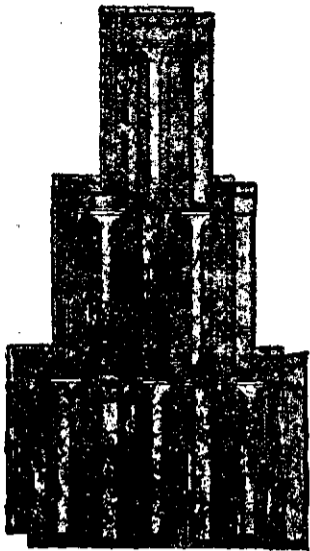
Viță americană (sălbatică): circa: 1000,000 bucăți (loze).

Riparia portalis clasa I-mă dela 6 mm. în sus groasă 45 cm. lungă	1000 bucăți = 16 cor.
Rupestria monticola	" " = 20 "
Riparia portalis cl. I-mă dela 6 mm. în sus groasă 120 cm. lungă (din care se pot face 8 bucăți) (altoi cu rădăcină)	" " = 48 "
Viță nobilă (europeană) dela 6 mm. groasă 45—50 cm. lungă mai multe soiuri)	" " = 40 "
	1000 buc. dela 8 cor. în sus.

Aceia cari au trebuință de viță sălbatică pentru altuit, sunt rugați ași face comanda cel mult până în 10 Noembrie 1909 și totodată a-mi face cunoscut cât de lungă să fie tăiată; după 10 Noembrie prețurile viței sălbatice se vor urca (ridică). La comandă rog, a se trimite ¹/₃ anticipațiune, adresa să se scrie liabil indicându-se posta sau stațiunea căii ferate. Pachetarea să va face cu îngrijire socotindu-se speșele proprii. Reclamațiunile să i-au în conșiderare dacă sunt făcute imediat după primire. La comanda mai mari vând și pe câmbiu pe lângă caveneși buni, termenul solvirii 1 Octomvrie n. 1910.

Sâncel—Szancsal, u. p. Balázsfalva.

Ioan Bărbat,
inv. producător de altoi.

Țigla Bohn de Nagyikinda.

In propriul interes

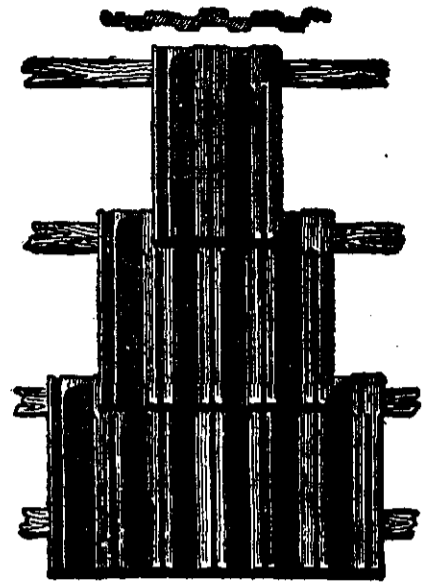
Primește numai **BOHN**
țigladin Nagyikinda și Zsomboly respin-
gând ori ce altă țigla de calitate in-
ferioară pentru că numai

țigla BOHN e practica, frumoasă și trainică.

Cereți mostre și catalog.

Fabrica de țigle BOHN — Zsomboly.

(27) 13—7

Țigla Bohn de Zsomboly.

Băile Buziaș

Phönix apă mi-
nerală de BuziașS'a dovedit de cea mai cu efect
contra morburilor de rărunchiu, de
beșică, contra catarului cronic de
rărunchiu, contra formării nisipului
și a petri în beșica de apă. Reco-
mandată de medici. Depositul prin-
cipal e la Gelb I. Blaj.

(36) 9 - 12

„Recomandăm proprietarilor de vii
cu toată căldura tovarășia românească
„Mugurul“ însoțire economică-comercială
în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde
altoie de viță de vie de toate speciile pe
cum și viță americană cu și fără rădăcină
și la dorință însoțirea dă instrucție gratis
ori cui în toate ramurile viticulturii.

(34) 47 - 52

Traian A. Todorescu,

producător de vinuri în Világos (Șiria)
liferează vinuri foarte bune, și curate
după dealurile cele mai renumite,
de la 50 ltr. în sus (în engros) cu pre-
țuri moderate depozitari: Musca-ma-
derat, Gașca, Șiria, Covasini, Minis.Centrala: Világos (Com. Arad) la
dorință prospecte gratuite.

(49) 46-52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.Turnători de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

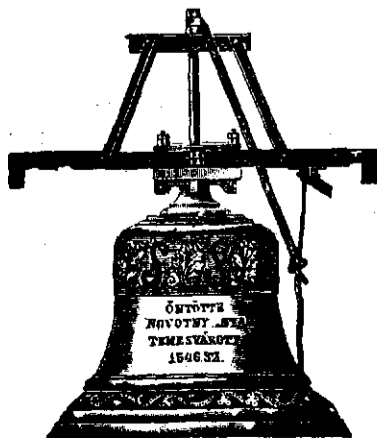
ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabrică

(46) 45-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor
nouă, pe cum la turnarea de nou a clopo-
telor stricate, mai departe spre facerea de
clopote întregi armonioasă, pe lângă ga-
ranție pe mai mulți ani, provăzute cu ad-
justări de fer bătut, construite spre a le
toarce cu ușurință în ori ce parte, îndată
ce clopotele sunt bătute de o latură prin
aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu
deosebire recomand

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe
ori premiate, cari sunt provăzute
în partea superioară — ca violina —
cu găuri după figura S și pentru
aceea au un ton mai intensiv, mai
limpede, mai plăcut și cu vibrarea
mai voluminoasă, decât cele de sis-
tem vechiu, așa, că un clopot pa-
tent de 327 kg. este egal în to-
nul unui clopot de 461 kg. făcut
după sistemul vechiu. Mai departe
se recomandă spre facerea scaune-
lor de fer bătut, de sine stătă-
toare. — spre proadjustarea clo-
potelor vechi cu ajustare de fer
bătut — ca și spre turnarea de
toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(45) 45 - 52

Intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 5 (edificiile proprii),
asigură în cele mai avantajoase condiții:contra pericolului de incendiu și exploziune.
edificii de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse
economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul
morții și cu termen fix. asigurări de copii, de
zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvarea imediată a
capitalului.Valori asigurate contra in- capitale asigurate asupra
cendiiului: cendiiului:
95,816.412 coroane. 9,882.454 coroane.Dela întemeiere institutului a solvit:
pentru despăgubiri de incendii 4,484,278.83 cor. pentru
capitale asigurate pe viață 4,028,113.12 cor.Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela:
Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etajul
I. etajul I.și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița,
Cluj și Oradea mare, pe cum și dela subagenții din
toate comunele mai mari.